

Mite de la Caverna

Plató, *República*, 514a-517a

- Mira, després d'això", vaig dir-li, "compara la nostra naturalesa, pel que fa a l'educació o a la manca d'ella, amb el cas següent. Contempla uns homes en un habitacle sota terra, com en una caverna, que té un accés obert a contrallum al llarg de tota la cova. I al seu interior aquells homes hi viuen, des d'infants, encadenats de cames i de braços, de manera que romanen en el mateix lloc i només veuen el que tenen davant, perquè la cadena no els permet de girar el cap. Tanmateix tenen la llum d'un foc que crema darrera d'ells, a certa distància i des de dalt. Entre el foc i els empresonats s'enfila un camí, i paral·lel a ell, imagina-t'hi bastida arran una paret com els barandats que els prestidigitadors posen davant del públic quan exhibeixen els seus jocs de mans".
- "Tot m'ho imagino així", vaig dir.
- "Doncs ara figura't uns homes que per darrera la paret porten atuells de tota mena i que depassen el mur, i imatges i representacions d'animals, unes de ferro i altres de fusta, i tota mena d'objectes: com és natural, dels qui porten tot això, uns callaran i els altres aniran parlant".
- "Esmentes una imatge ben estranya", vaig dir, "i uns empresonats no gens corrents".
- "Si són com nosaltres!", jo vaig fer-li, "Perquè, ans que res, creus que, de si mateixos i d'ells entre ells aquests homes han vist res que no siguin les ombres que el foc projecta a la paret de la cova que ells tenen al davant?"
- "Com haurien vist res més, forçats com estan a tenir el cap immòbil de per vida?"
- "I què dels objectes transportats. No hi hauran vist el mateix?" "Sí. Què sinó?"
- "Doncs si tingueren la capacitat de dialogar entre ells no penses que es creurien anomenar els objectes reals en si mateixos quan anomenen les ombres que veuen?"
- "Indubtablement".
- "I què, si la presó tingués un ressò que vingués de dalt, et creus que si algu dels qui passen parlara, ells no es pensarien que qui parla és l'ombra que els transcorre pel davant?"
- "Sí, s'ho pensarien, per Zeus!", va dir.
- "Vet aquí, doncs", vaig fer jo, que uns homes així es creurien que la veritat no és altra cosa que les ombres d'aquelles obres d'artifici".

FILOSOFEM

- "No se'n pot dubtar gens", va dir.
- "Considera, en conseqüència", vaig proposar-li, que els guareixen de la seva demència i que els deslliguen de les cadenes. Si tal cosa passara naturalment, sempre que un fos deslligat i de cop i volta el feren redreçar i girar-se d'esquena, i caminar, i mirar la llum, quan fes tot això, es trobaria malament, els ulls li farien pampallugues i no podria contemplar les coses de les quals abans veia les ombres (...) Què et creus que diria quan algú li expliqués que fins aleshores havia mirat coses inexistents, però que ara veia quelcom més proper a l'ésser, i que hi veia més correctament perquè s'havia girat cap a ell, principalment si li anava mostrant el que passava i el forçés fent-li preguntes a respondre què és? No creus que ell es trobaria en destret i que es pensaria que el que veia abans és més veritable que el que li ensenyen ara?"
- "Sí, i molt", va dir.
- "I si se l'obligués a mirar la llum mateixa, segurament els ulls li farien mal i ell ho defugiria, i es tombaria cap a allò que pot mirar, convençut que en realitat és més clar que les coses que li mostren". I aleshores ja estaria en condicions d'esbrinar d'ell que és el que produeix les estacions i els anys, i que és l'ordenador de tot en l'espai visible, i que d'alguna manera, també és la causa de tot el que veien abans".
- "És evident, va concedir ell, que després de tot allò arribaria a aquesta conclusió".
- "Doncs què? Quan es recordi de la seva primera estada, i del que allà sabia, i també dels seus companys de presó, no et creus que ell es felicitarà del canvi i que els companys de presó li faran llàstima?"
- "Sí, i molta."
- "Doncs ara fixa't bé en el que segueix", vaig dir jo.
- "Si aquest home baixara i tornés a seure en el mateix seient, és que ara no tindria els ulls plens de tenebra, venint tot de sobte del sol?"
- "Sí, ben plens", va dir.
- "I si hagués de tornar a discernir aquelles ombres i a discutir amb aquells encadenats de per vida, quan encara tingués els ulls ofuscats i no pogués fixar la mirada, per a la qual cosa necessitaria un cert temps, no faria riure i es diria d'ell que ara torna amb els ulls malalts per haver pujat a dalt, i que no s'ho val ni tan sols provar de pujar-hi? I que aquell que provés de deslligar-los i de portar-los amunt, si poguessin enxarpar-lo amb les mans i matar-lo, el matarien?"
- Sí, és clar", va dir.

